

En gammal saga om lockelserna - Kyrkklockan och fiolen – en legend från forntid till nutid.

En kyrkklocka

Berättelse från Vogeserna i östra Frankrike om kampen mellan gott och ont.

Sjön *La Maix* breder ut sig som en jättelik hemlighetsfull kalk mitt i Vogesernas bergsmassiv. Vattnet i sjön drar obevekligt blicken till sig med sitt djupa lugn, sin klara renhet och sitt mörker. När man lutar örat mot sjön hör man ibland ganska tydligt klockor som ljuder långsamt och genomträngande. Det låg förr i tiden en stor och välmående by i dess närhet. Invånarna var hederliga men lite för stolta över sin rikedom och hade framför allt lätt att falla för de lockelser som hörde till detta välstånd. De insåg själva vad deras böjelse inbjöd till och för att motverka den hade de beslutat at t

frivilligt ikläda sig en sund disciplin genom att aldrig försumma någon av gudstjänsterna.

På förmiddagen den dag då man i sommartid firar S:t Johannes Döparen hände det att en spelman dök upp på vägen till denna by. Han såg märkligt förnäm ut. Han var väldigt lång och smal, hade en svart långjacka och på huvudet en filthatt med en röd fjäder längst upp. Han gick med långa steg och dolde halva sitt instrument under en flik av sin jacka.

När den egendomlige musikanten kom fram till foten av berget och den stora ängen som låg vid infarten till byn, stannade han till framför några män och kvinnor som stod och pratade sinsemellan. På ängen växte ett tjockt och ljust lysande gräs fullt av smörblommor, ängskrasse och parnassblomster med ljusröda ståndare i mjölkvita blomkronor. Sedan lade han utan ett ord fiolen mot axeln. Han spelade en snabb och mjuk dansmelodi som var så smekande och uppmanande att kvinnorna ofrivilligt började röra sig i takt med mjuka rörelser.

En av de yngsta männen sträckte med ett leende ut handen till närmaste flicka och lade armen kring hennes midja. Bredvid det första paret som verkade dansa runt på stället blev det ett andra par och snart ett tredje på samma sätt. Fiolspelaren tittade inte på dem. Det såg ut som om han bara spelade för sig själv. Men fiolen vibrerade allt starkare, mer genomträngande och ledande. Det dröjde inte länge förrän alla de församlade dansade på ängen. De som kom ut från byn var förvånade att de andra varit borta så länge och ville hämta dem men kunde inte motstå musikens lockelse eller att smittas av deras exempel.

Efter att ha sagt, "Vad är det ni gör här?", fick de själva snart samma fråga från andra nytilkomna. De dansmelodier som den

magre musikanten spelade upp var för dem alla av en skönhet de aldrig hört tidigare, men med en rytm som var lätt att följa. Öronen hörde dem för första gången men benen tycktes alltid ha känt till dem.

På den stora ängen som låg i skuggan från skogen blandade sig paren utan att stöta i varandra. Det var liksom en önskeplats för en bal. Var och en deltog i en slags gemensam berusning och bidrog själva till den mer och mer.

Plötsligt började kyrkklockan ringa. Det var första ringningen till mässan. Fiolspelarens knotiga fingrar rörde sig som i kramp på strängarna. Stråken trycktes ner hårdare och slet så passionerade och intensiva toner ur instrumentet att ljudet från kyrkklockan nästan kvävdes. Från byn kom äldre män och kvinnor springande.

– Det är första ringningen till mässan. Kom fort. När fiolspelaren sänkte huvudet för att dölja glöden i sina ögon lade han in små glada utsmyckningar i sitt mycket bestämda och rytmiska spelande. Det var som om han genom dessa ville säga – ”Men det är ju bara den första ringningen. Vi hinner dansa färdigt. Kyrkan är alltid där den är. Vi kan nu sluta vid andra ringningen om vi vill.” Medan man väntade på den andra ringningen för att begripa varför det som pågick inverkade så entusiasmerande på de yngre, trädde de äldre allvarsamt in i dansen.

- Nu får vi se vad vi kan ännu! sade en hedersam man till en lika hedersam kvinna. Han visste fortfarande vad han lärt sig. Han förstod det till och med bättre och bättre. Den andra ringningen rungade ut. Fiolen gav ifrån sig något som liknade ett skratt och började på en ny dansmelodi som var så annorlunda, frimodig och avgörande att ingen tänkte sig för.

”Andra ringningen är den näst sista. Vi har fortfarande tid att göra oss i ordning”. Det var i detta ögonblick som kommunens av alla respekterade emeritus gick fram mot de dansande paren, som en levande påminnelse om allas skyldigheter. För första gången tycktes musikanten lägga märke till vad som skedde runt omkring honom. Utan att sluta spela böjde han sig djupt som tecken på vördnad och började i ädel godmodighet spela en mycket gammal dansmelodi, som en slags diskret självtillrättavisning. Kommunens emeritus tvärstannade. Det var som om bilden av honom själv som ung dök upp framför honom. Var det inte just den melodi som spelades på hans bröllop? De dansande lydde spontant instrumentets alla turer. De utförde denna enkla och värdiga dans som länge ansetts urmodig så gott de kunde.

Den gamle mannen iakttog dem otåligt och tyckte synd om dem. Till en början gav han dem några råd. För att sedan göra sig bättre förstådd tog han ett steg på försök. När en flicka till slut gick fram till honom för att be om lite mer förklaring, dansade han. Alla var hela tiden så uppmärksamma på detta återupplivande av gamla tiders nöjen att kyrkklockan ringde förgäves den tredje gången.

Musiken gick åter in i det upphetsande tempo den haft från början. Den släppte till och med loss ännu mer och blev mer förvirrande och vildare än någonsin. Det otroliga hände. Kyrkklockan ringde en fjärde gång. Denna stränga och sakrala klocka ville säga:

”Jag gör allt för att ni skall lyssna på mig. Det ondas ande belägrar er. Bryt alla band med den. Ta ert förnuft till fånga. Ta er till vara. Kom tillbaka till mig”.

Fiolen svarade: ”Livet är bara en dag, dagen bara en minut. Låt oss njuta av den minut vi har och låt oss tjusas. Ännu bättre! Låt

oss glömma allt, till och med lyckan, ja vårt nöje. Den högsta lyckan finns i glömskan”.

Kyrkklockan ringde igen så full av tunga smärtor. – ”Det är jag, er vän, er verkliga vän. Jag som har välsignat er när ni föddes, jag som välsignat dem ni begråtit, när de andats sin sista suck och som helst av allt vill välsigna er, när ni själva fromt skall somna in. Hör på mig, av medlidande med er själva. Ta er till vara. Snaran ligger under era fötter”.

– ”Under era fötter”, svarade fiolen, ”sprider de nedtrampade blommorna sin kärleksdoft. På era huvuden lyser en förtrollad himmel genom grenarna. Dansen ni ger er in i utan hämningar är rik på övermänsklig lyckokänsla. Där har ni sanningen. Resten är bara vidskepelse”.

Några av de dansande försökte ge sig av. Men vissa häftigt skärande toner från fiolen var som fårhundar som förde dem tillbaka till hjorden. Dödens blekhet hade ersatt den febriga hettans färger på flickornas ansikten. Männen hade något av den flammande glöden i musikantens ögon i sina egna ögon. Musikanten slog triumferande takten med sin nerviga fot.

– ”Akta er! vrålade plötsligt kyrkklockan. Ni störtar er i avgrunden. Se er omkring. Redan nu kan ni inte längre se toppen på granarna. Titta! Titta! Uppe på vallen hänger buskarnas rötter fritt, antingen uppslitna eller avslitna. Marken ger vika. Fly!”

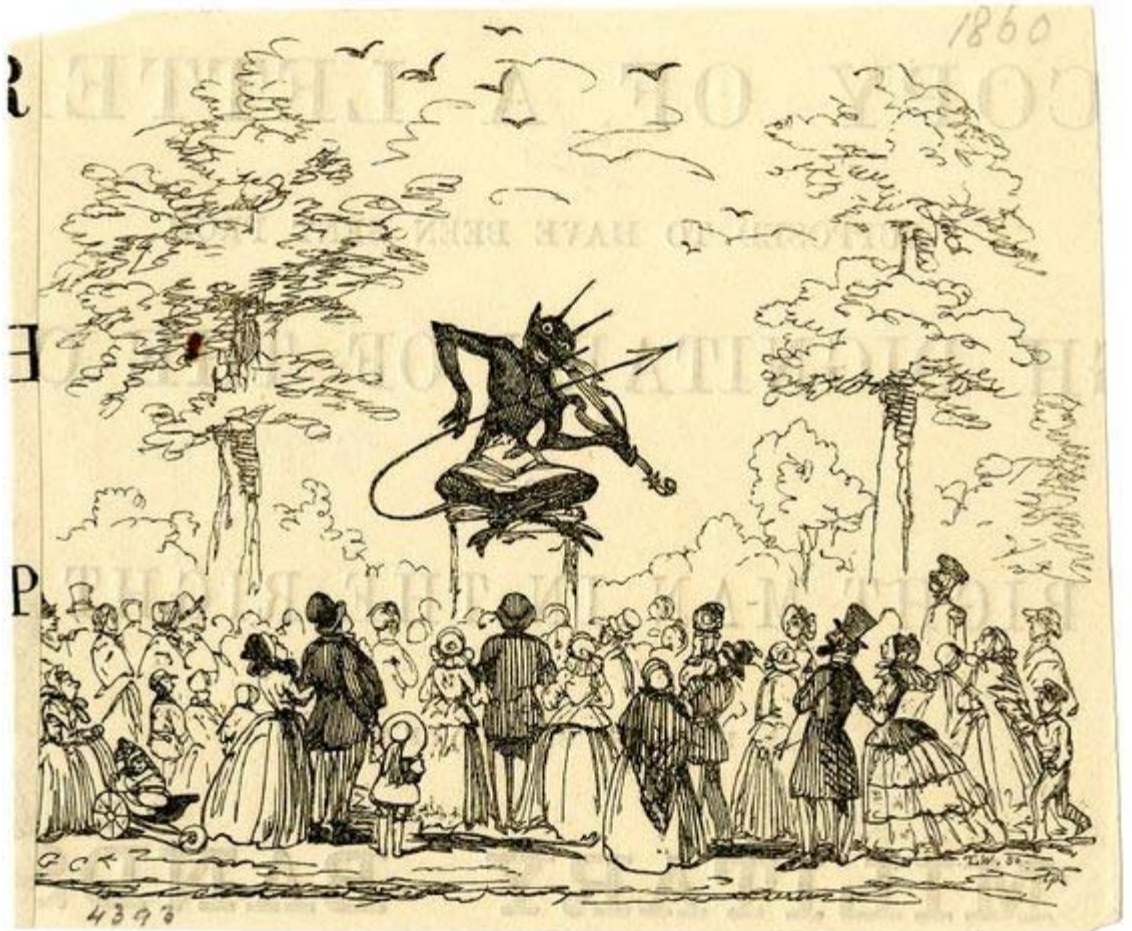
– ”Vad betyder detta prat?”, svarade fiolen. ”Om ni inte längre ser bergstopparna beror det på att den underbara berusningen i dansen skymmer era ögon utan att skada dem, och om några rötter ryckts upp beror det på att ni vackra danserskor får marken att sucka och darra i vällust, när ni tar era steg i så riktig rytm”.

Plötsligt hördes en fruktansvärd åskknall som inte kom från himlen. Och marken slukades upp. En vattenspegel steg upp och bredde kokande ut sig på just den plats där ängen låg. Det enda som nu fanns kvar var en sjö med klart iskallt vatten som mörknade i sitt eget djup. Det kunde nog sägas att den var bottenlös.

Än i dag kan man inte med lod i sjöns mitt nå till en botten. I klart väder kan man urskilja skuggbilder utmed kanterna som dansar runt en röd fjäder som liknar en eldslåga. Denna sjö, som liknar en tratt, är helt inramad av imponerande men helt öde urskogar av gran. Förr kallade man sjön *Havet*. Den mycket lärde Don Calmet, som var munk i klostret *Senones* och verkade i grannskapet, skrev en gång: ”Omkring år 1040 invigdes *Havets kapell* till ära för Treenigheten åtta kilometer från *Senones* i en skrämmande enslighet”.

En skrivelse som undertecknats av kejsaren Henrik III vid samma tid betecknar *La Maix* med följande ord: *locus qui dicitur Mare* (platsen betyder *Havet*).

– ”Ett hav som inte ens har en omkrets på fyrahundrafemtio meter!” har någon med skämtlynne utropat. – ”Om *La Maix* inte är ett hav genom sin yta så är den det genom sitt djup”. Bland de otaliga fiskar som lever i sjön känner yrkesfiskarna till två enormt stora och mossiga foreller av vilken en har bilden av en fiol på ryggen och den andra bilden av en kyrkklocka. Båda två lever i fred med varandra.

Från en legend om djävulsviolinisten

(Översättning från franskan, G. Fäldt, 2013)

